

Aquest article va ser escrit per l'arquitecte i professor de Projectes Arquitectònics del curs Habitatge i Ciutat de l'ETSAB Jordi Badia, i publicat en la secció d'Opinió del Diari ARA, amb motiu del primer Workshop d'AC al Raval l'estiu de l'any 2013:

Arquitectes de Capçalera

Jordi Badia, Diari Ara, 15/08/2013

· Fa unes setmanes, a conseqüència d'un cert malestar per totes les incerteses al voltant dels seus estudis, els estudiants de l'Escola d'Arquitectura van proposar un final de curs acadèmic amb el que ells denominaven una docència alterada. Raons no els en falten: una universitat amb problemes econòmics que amenaça amb retallades de professorat, una nova llei de serveis professionals a punt d'aprovar-se que sembla que permetrà fer arquitectura als enginyers i unes expectatives de trobar feina francament difícils. Aquests tallers alterats van acabar amb una jornada festiva de presentació dels treballs que pretenia fer arribar aquest malestar a tota la ciutat, aprofitant per reivindicar la utilitat social de l'ofici de l'arquitecte, ara que sembla que pot estar en entredit.

Algunes de les propostes van ser francament interessants, com per exemple la del curs de projectes de tercer any (habitatge i ciutat), en què aquesta alteració es va concretar en un taller de dues setmanes al voltant d'un nou concepte de professional, que es va denominar arquitecte de capçalera. La idea és molt senzilla: les ciutats europees estan fortament consolidades i és probable que no calgui construir una gran quantitat de nous habitatges en un futur immediat, però en canvi la majoria dels edificis que defineixen els cascos antics en molts casos superen els 50 anys d'antiguitat i demanen a crits tasques d'adaptació i manteniment.

Tenir un tècnic vinculat a la vida d'un edifici que el conegui de primera mà permetria, tal com ho fa un metge de família, conèixer l'immoble no tan sols des de la seva simple materialitat constructiva, sin també en tota el seu complex vessant urbà i social. Conèixer tots els que hi viuen i les seves necessitats i així poder atendre, d'una manera molt propera, els seus requeriments, tant col·lectius com individuals, i tenir també en compte quin és el paper que juga l'immoble en la configuració urbana del seu entorn.

El taller es proposava explorar la utilitat d'aquesta figura, i ho feia al Raval, on probablement es fa més necessària per l'antiguitat i modèstia dels edificis que el conformen i per la complexitat del teixit social que el compon. Els estudiants prenen contacte amb els veïns que els volguessin obrir les portes per fer del seu habitatge l'objecte d'estudi, començant per dibuixar-lo i documentar-lo, prenent nota de la seva ocupació i comparant-la amb la dels veïns que s'hi volguessin afegir dins la mateixa escala. Els estudiants s'oferien a resoldre els seus problemes més primaris, escoltant les seves necessitats: millorar els espais col·lectius com el vestíbul, l'escala o el terrat; eliminant barreres arquitectòniques, o detectant la millor ubicació per a un ascensor, per exemple. Però també treballant a l'interior dels habitatges per afegir un dormitori, engrandir una sala o millorar la distribució d'un bany o una cuina. La resposta veïnal va ser sorprenentment entusiasta i el primer dia ja es va haver de tancar l'admissió de casos d'estudi.

Els resultats van superar totes les expectatives i molts veïns es van quedar sorpresos de veure com es podia millorar de manera molt senzilla la distribució del seu pis amb petits canvis de mobiliari, de com es podia recuperar la utilització col·lectiva del terrat afegint tan sols quatre mobles

trobats als contenidors o incrementar la llum del celobert reciclant discos compactes i utilitzant-los de miralls. En algun cas es va fer, perquè així ho van reclamar els veïns, un estudi de les despeses de manteniment que pagava la comunitat i es van suggerir algunes millores per abaratir-ne el cost. Petites intervencions, modestes però molt útils, que permeten aplicar els coneixements dels arquitectes i la seva capacitat per millorar la vida de les persones.

El context actual demana ser imaginatiu i trobar nous papers per a l'arquitecte, acceptant que la formació interdisciplinària d'aquest ofici és única i pot ser molt útil en contextos com el present. Un dels convidats al taller, Marc Aureli Santos, que va treballar durant molts anys a Ciutat Vella, ho va expressar d'una manera brillant: "L'arquitecte és la professió més necessària en aquest moment en transformació, i això és degut al segon principi de la termodinàmica -el silenci a la classe evidenciava la sorpresa dels estudiants davant d'aquesta afirmació-, que diu que tots els sistemes tendeixen al desordre. No hi ha cap dubte que els arquitectes som els únics que hem estat degudament formats per gestionar-lo".